

**I Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Branżowa
GEOTURYSTYKA I TURYSTYKA UZDROWISKOWA W REGIONIE
GEOLOGIA – ZDROWIE - EKOLOGIA
Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa
w Nowym Targu
Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica
w Krakowie
17-18 kwiecień 2015 r.**

Geoturystyczne atrakcje Rabki-Zdroju i jej otoczenia

**DR HAB. INŻ. PROF. UJ MAREK CIESZKOWSKI,
MGR MATEUSZ SZCZĘCH**

*Uniwersytet Jagielloński, Instytut Nauk Geologicznych, ul. Oleandry 2a,
30-063 Kraków, e-mail: marek.cieszkowski@uj.edu.pl & mateusz.szczech@uj.edu.pl*

Rabka Zdrój to malowniczo położone w dolinie Raby miasto uzdrowiskowe w zachodnich Karpatach zewnętrznych na granicy pomiędzy Gorcami a Beskidem Wyspowym. Uzdrawisko to znane jest z wyjątkowego mikroklimatu oraz chlorkowych wód mineralnych - solanek. Miasto oraz jego okolica położona jest na obszarze występowania płaszczowiny magurskiej reprezentowanej tutaj przez różne formacje kredowo-paleogeńskich utworów fliszowych sukcesji osadowych podjednostki bystrzyckiej i raczańskiej. Formacja łupów z Malinowej (turon-kampan) i formacja łupków z Łabowej (paleocen-wczesny eocen) zbudowanych z pstrych łupków, formacja ropianiecka (kampan-paleocen) oraz formacja belowska (środkowy eocen) reprezentowane są przez cienko- i średnioławicowe utwory piaskowcowo-łupkowe. Formacja bystrzycka zbudowana jest z gruboławicowych margli typu margli łąckich, natomiast formację magurską (późny eocen-oligocen) budują gruboławicowe piaskowce. Utwory płaszczowiny magurskiej zostały sfałdowane i pocięte systemem uskoku.

Największą atrakcją Rabki są solankowe wody mineralne. Wody te stwierdzono w kilku odwiertach na głębokościach od 20-1215 m. Mineralizacja tych wód jest zmienna i waha się w przedziale 17,1-27,8 g/dm³. Pierwsze wzmianki o wodach solankowych w okolicach Rabki pojawiły się w zapisach Jana Długosza, który określił je mianem "Sal in Rabschyc". W XIX wieku, po podjętych przez Józefa Dietla badaniach wód solankowych pod kątem wykorzystania ich w lecznictwie,

założono tutaj uzdrowisko. Od 2009 w parku zdrojowym w Rabce działa tężnia solankowa.

Do geologicznych atrakcji Rabki i jej okolic należą naturalne odsłonięcia utworów płaszczowiny magurskiej eksponowane najczęściej w korycie Raby, jak i potokach górskich będących jej dopływami, w tym w Poniczance, Rdzawce, Słonym, Skomielniance czy Lubońskim. Jednym z najciekawszych obiektów geoturystycznych jest zlokalizowany w Rabce-Zaryte wąwóz uformowany w górnokredowych utworach formacji łupków z Malinowej oraz piaskowcowo-łupkowych utworach formacji ropianieckiej. Wąwóz ten jest wycięty erozyjnie przez potok, będący prawym dopływem Raby, mającym swoje źródło na północnych stokach Grzebienia. Długość wąwozu wynosi około 200 m, szerokość 2-4 m, a wysokość jego ścian 5-8 m. Szczególnie atrakcyjne są malownicze ściany skalne zbudowane z łupków pstrych. W wąwozie występuje również kilka niewielkich wodospadów. U ujścia potoku do Raby w jej korycie i brzegach odsłaniają się gruboławicowe piaskowce reprezentujące ogniwo z Mutnego formacji ropianieckiej.

Pomiędzy Chabówką, a Rabą Wyżną na dystansie około 6 km rozciąga się olistostroma, która występuje w profilu sukcesji osadowej płaszczowiny magurskiej powyżej formacji bystrzyckiej, a poniżej utworów formacji magurskiej. W olistostromie tej, w słabo scementowanej piaszczysto-żwirowej matriks tkwią kule drobnoziarnistych, wapnistych piaskowców, a także dużych rozmiarów olistolity eoceńskich łupków pstrych. Najbardziej spektakularne odsłonięcie omawianej olistostromy jest zlokalizowane w Rokicinach w skarpie drogi wojewódzkiej nr 958 (Cieszkowski et al. 2009).

Interesującym obiektem w Rabce jest mur okalający XVII wieczny drewniany kościółek Marii Magdaleny przy ul. Orkana, przekształcony w muzeum etnograficzne. Monumentalny mur wraz z wbudowanymi w niego stacjami drogi krzyżowej zostały wykonane z piaskowców pochodzących przede wszystkim z formacji ropianieckiej, które odsłaniają się w korycie i brzegach przepływającej nieopodal rzeki Raby. W blokach piaskowca z których zbudowany jest mur widać niejednokrotnie struktury sedymentacyjne, a okazynie skamieniałości śladowe.

Podobny obiekt znajduje się Chabówce i zbudowany wokół drewnianego XVIII wiecznego kościoła Świętego Krzyż na Piątkowej Górze przy drodze krajowej nr 47 (Kraków - Zakopane). Mur zbudowany jest z bloków gruboławicowych piaskowców formacji magurskiej. Przy bocznym wejściu do kościoła znajduje się pełniąca rolę ozdobną kula piaskowcowa, pochodząca z wspomnianych wyżej osadów olistostromowych.

Opracowanie sfinansowane częściowo z funduszy UJ K/ZDS/001463 i DS /MND/BiNoZ/ING/12/2014.

Literatura:

Cieszkowski M., Golonka J., Krobicki M., Ślęczka A., Oszcypko N.,
Waśkowska A. & Wendorff M., 2009. The Northern Carpathian plate
tectonic evolutionary stages and origin of olistolithes and olistostromes.
Geodinamica Acta, 22, 1-3, 101-126.